

Аспекти правового забезпечення відновлення дії окремих положень Конституції України

Петро РУДИК,
доктор історичних наук,
професор кафедри політології,
соціології і права
факультету енергетики і енергоменеджменту
Національного університету харчових технологій

16

Досліджується правове забезпечення відновлення дії окремих положень Конституції України. Розкривається сутність процесу послідовного прийняття Верховною Радою нормативно-правових актів, які, незважаючи на відсутність Президента України, котрий залишив територію держави, забезпечили відновлення положень Закону України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року та доповнили його положеннями законів № 2952-VI від 1 лютого 2011-го та № 586-VII від 19 вересня 2013 року про внесення змін до Конституції України. Доводиться, що таким чином було здійснено легітимний перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління і демократичного способу формування нових органів державної влади.

Ключові слова: Конституція України, відновлення, положення, Верховна Рада України, Президент України, нормативно-правовий акт, правове забезпечення, внесення змін.

Аспекты правового обеспечения восстановления действия отдельных положений Конституции Украины

Петр РУДЫК, доктор исторических наук, профессор кафедры политологии, социологии и права факультета энергетики и энергоменеджмента Национального университета пищевых технологий

Исследуется правовое обеспечение восстановления действия отдельных положений Конституции Украины. Раскрывается сущность процесса последовательного принятия Верховной Радой нормативно-правовых актов, которые, несмотря на отсутствие Президента Украины, покинувшего территорию государства, обеспечили восстановление положений Закона Украины № 2222-IV от 8 декабря 2004 года и дополнили его положениями законов № 2952-VI от 1 февраля 2011-го и № 586-VII от 19 сентября 2013 года о внесении изменений в Конституцию Украины. Доказывается, что таким образом был осуществлен легитимный переход от президентско-парламентской к парламентско-президентской форме государственного правления и демократическому способу формирования новых органов государственной власти.

Ключевые слова: Конституция Украины, восстановление, положение, Верховная Рада Украины, Президент Украины, нормативно-правовой акт, правовое обеспечение, внесение изменений.

On the Aspects of Regulatory Support to Restore Validity of the Specific Provisions of the Constitution of Ukraine

Petro RUDYK, Doctor of Historical Science, Professor of the Department of Political Science, Sociology and Law of the Faculty of Power Engineering and Energy Management of National University of Food Technologies

Regulatory support to restore validity of the specific provisions of the Constitution of Ukraine is studied. The essence of the process of gradual adoption of a number of regulatory legal acts by the Verkhovna Rada of Ukraine is considered, since they (despite the absence of the President of Ukraine who had left the state) ensured restoration of the provisions of the Law of Ukraine No. 2222-IV of 8 December 2004 and supplemented it with the provisions of laws No. 2952-VI of 1 February 2011 and No. 586-VII of 19 September 2013 amending the Constitution of Ukraine.

Such actions are proved to have contributed to the legitimate transition from the presidential and parliamentary form of government to the parliamentary and presidential one, and have established a democratic way to form new state authorities.

Keywords: Constitution of Ukraine, restoration, provision, Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, regulatory legal act, regulatory support, amendments.

Здійснення державної влади в цивілізованих країнах відбувається на основі принципу верховенства права й обов'язкового дотримання законодавства. Діяльність державних органів таких країн спрямовується на упорядкування та організацію життя суспільства, забезпечення його стабільності й розвитку на підставі конституції та законів. Здійснюючи правотворчу діяльність, державна влада цивілізованих країн компетентними органами офіційно встановлює та змінює норми права шляхом підготовки, прийняття та оприлюднення нормативно-правових актів. Саме такого підходу до розв'язання складної політичної ситуації, пов'язаної з безпрецедентними подіями кінця 2013-го – початку 2014 року, потребувала діяльність Верховної Ради України щодо правового забезпечення відновлення дії окремих положень Конституції України. Ця проблема системно ще не досліджувалася, хоча окремі правознавці висловлювали думки щодо неї.

Конституція України як Основний Закон держави змушувала й змушуватиме органи державної влади, перших керівників країни та опозиційних політичних сил повертатися в прописане нею правове поле [1]. До неї були внесені зміни в 2006 році (частково – з 1 січня, а повністю – з 25 травня 2006-го) згідно з положеннями Закону України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року «Про внесення змін до Конституції України», які втратили чинність з 1 жовтня 2010-го відповідно до Рішення Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 року в справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) зазначеному закону. У зв'язку з порушенням конституційної процедури розгляду та прийняття Закону «Про внесення змін до Конституції України» Конституційний Суд визнав його таким, що не відповідав Основному Закону держави, був неконституційним і втратив чинність. Відбулося повернення до Конституції України в редакції 1996 року, згідно з якою Президент України набув значно ширших повноважень щодо формування й призначення складу Кабінету Міністрів й інших органів виконавчої влади та в інших питаннях [9]. Фактично відбувся перехід від парламентсько-президентської до президентсько-парламентської республіки й влада зосередилася переважно в руках однієї особи – Президента України.

Опозиційні політичні сили, які потрапили до парламенту після виборів 28 жовтня 2012 року, виступили проти режиму В. Януковича (він був президентом з 25.02.2010 р. по 22.02.2014 р.). У листопаді 2013-го – лютому 2014 року кризова ситуація в Україні дуже загострилася: протистояння дійшло до застосування зброї та кровопролиття, до трагічних випадків загибелі людей. Опозиційні сили виступили за повернення до парламентсько-президентської форми державного правління відповідно до Закону «Про внесення змін до Конституції України».

21 лютого 2014 року опозиційні лідери (лідер партії «УДАР» В. Кличко, лідер ВО «Батьківщина» А. Яценюк, лідер ВО «Свобода» О. Тягнибок) підписали з Президентом України В. Януковичем угоду про врегулювання кризи в країні. Сторони, як зазначалося в документі, були налаштовані негайно припинити кровопролиття та прокласти шлях до політичного врегулювання кризи. Вони домовилися, що Президент не запроваджуватиме надзвичайного стану й сторони утримуватимуться від

застосування силових заходів. Угодою передбачалося протягом 48 годин від моменту її підписання прийняти, підписати й оприлюднити спеціальний закон про відновлення дії окремих положень Конституції України в редакції 2004 року [13]. Зазначимо, що з набуттям чинності такого закону в опозиції з'явилася б можливість сформувати в парламенті коаліцію й призначити новий уряд. Верховна Рада України 386 голосами народних депутатів (більш ніж трьома четвертими від її конституційного складу) такий закон прийняла 21 лютого 2014 року, проте він міг набути чинності лише після підписання Президентом України та офіційного оприлюднення (ч. 2, 5 ст. 94; п. 29 ч. 1 ст. 106 Конституції) [1].

Проте 22 лютого 2014 року В. Янукович, не підписавши закон, покинув країну. Верховна Рада, яка стала центром керівництва держави, єдиною легітимною владою, визнала В. Януковича таким, що в неконституційний спосіб самоусунувся від здійснення конституційних повноважень, та таким, що не виконував своїх обов'язків, і призначила позачергові вибори Президента України на 25 травня 2014 року [5].

Щоправда, В. Янукович не визнав цього рішення. Він стверджував, що за нього мало б проголосувати щонайменше 338 народних депутатів (три четверти від конституційного складу Верховної Ради), а проголосувало 328. Гадаємо, що для прийняття такого рішення парламент України мав достатні підстави. Трьома четвертими від конституційного складу Верховної Ради приймається рішення парламенту про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту. А 22 лютого 2014 року ситуація була геть іншою: Президент України покинув країну. У такій ситуації треба було діяти в межах правового поля. Конституція й інші закони України процедури щодо такої ситуації не визначають. Автор уважає, що Верховна Рада діяла за аналогією й прийняла саме таку постанову, за яку проголосувало більш як дві третини (328 народних депутатів) від конституційного складу парламенту. Надалі при внесенні змін до Конституції України цю прогалину варто врахувати.

Щоб забезпечити законність та легітимність діяльності Верховної Ради за відсутності Президента та відновити дію положень Конституції відповідно до Закону «Про внесення змін до Конституції України», парламент 22 лютого 2014 року прийняв Постанову «Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, зі змінами і доповненнями, внесеними законами України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року, № 2952-VI від 1 лютого 2011 року, № 586-VII від 19 вересня 2013 року» [6]. У документі підкреслюється, що згідно з Конституцією України як акта установчої влади українського народу виключні повноваження вносити зміни до Основного Закону держави належать лише Верховній Раді й що такі установчі повноваження парламенту унеможливають здійснення аналогічних дій іншими органами державної влади; що на момент прийняття Конституційним Судом України Рішення № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 року в справі про додержання процедури внесення змін до Конституції положення Закону «Про внесення змін до Конституції України» стали невід'ємною складовою Конституції, а сам закон вичерпав свою функцію; що Конституційному Суду України Основним Законом держави не надано повноважень уносити зміни до Конституції [6].

Водночас парламент зважив ще й на висновки Європейської комісії «За демократію через право», зафіксовані в її Висновку «Про конституційну ситуацію в Україні» від 17 грудня 2010-го: а) відновлення за Рішенням Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року чинності тексту Конституції України 1996 року «шляхом визнання неконституційним Закону України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року «Про внесення змін до Конституції України» порушило питання легітимності наявних інститутів державної влади, оскільки президента та парламент було обрано на основі конституційних положень, які надалі було визнано такими, що втратили чинність; б) унаслідок Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року Президент України мав набагато більше повноважень, ніж могли передбачити виборці, коли він обирався; в) від часу прийняття Конституційним Судом України Рішення від 30 вересня 2010 року діяльність головних органів державної влади базується на правилах, змінених Верховною Радою України як демократично легітимним органом (§ 70 висновку), тощо [11].

З огляду на це, парламент відновив положення Конституції України відповідно до внесених Законом № 2222-IV від 8 грудня 2004 року змін та доповнень. У відповідній постанові про це зазначалося так: маючи на меті відновити легітимність конституційного правопорядку в Україні, Верховна Рада як єдиний уповноважений на таку дію орган визнала такими, що є чинними на території України, положення Конституції, прийнятої на п'ятій сесії Верховної Ради 28 червня 1996 року, зі змінами і доповненнями, внесеними законами України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року, № 2952-VI від 1 лютого 2011 року, № 586-VII від 19 вересня 2013 року.

Водночас у постанові фіксувалося положення про формування у Верховній Раді України сьомого скликання коаліції депутатських фракцій, що відновлювало норму Закону «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року. Зазначалося, що така коаліція формується протягом одного місяця з урахуванням Рішення Конституційного Суду № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 року в справі за поданням 68 народних депутатів щодо офіційного тлумачення положень ч. 6 ст. 83 Конституції України, ч. 4 ст. 59 Регламенту Верховної Ради України [6]. Так, у ч. 6 ст. 83 Конституції закріплено положення, що у Верховній Раді на основі узгодження політичних позицій формується коаліція депутатських фракцій, до складу якої входить більшість народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради [1]. А в ч. 4 ст. 59 Регламенту Верховної Ради України положення стосуються позафракційних народних депутатів, згідно з якими останні можуть входити до складу депутатських фракцій або об'єднуватися в депутатські групи [3].

Конституційний Суд України рішенням № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 року на основі аналізу положень Конституції України і Регламенту Верховної Ради затвердив, що у формуванні коаліції депутатських фракцій мають право брати участь й окремі народні депутати України. Це положення в рішенні викладалося таким чином: «У системному зв'язку з положеннями статей 1, 5, 15, 36, 38, 69, 79, 80, 81, ч. 5, 7, 9 ст. 83, ст. 86 Конституції України, ст. 60, 61 Регламенту Верховної Ради України слід розуміти так, що окремі народні депутати України, зокрема ті, які не перебувають у складі депутатських фракцій, що ініціювали створення депутатських фракцій у Верховній Раді України, мають право брати участь у фор-

муванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України» [8].

Приймаючи таке рішення, Конституційний Суд керувався конституційними положеннями, що Україна є республікою, демократичною, правовою державою; що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо й через органи державної влади та органи місцевого самоврядування; що громадяни України мають право брати участь в управлінні державними справами, вільно обирати й бути обраними до органів державної влади; що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії (ст. 1; ч. 1, 2 ст. 5; ч. 1 ст. 38; ст. 69 Конституції). У рішенні підкреслено, що влада українського народу є первинною, єдиною, невідчужуваною, а органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють владу, яка походить від народу. Верховна Рада України є органом державної влади. Вона обирається українським народом і здійснює свої повноваження на засадах представництва народними депутатами інтересів цього народу. Народні депутати України є представниками українського народу в парламенті та відповідальними перед цим народом. Усі народні депутати покликані виражати й захищати інтереси українського народу, відповідно до присяги «додержуватися Конституції України та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників» (ч. 1 ст. 79 Конституції), а не окремих партій або їхніх лідерів. Отже, позафракційні народні депутати (які вийшли з фракцій або їх виключили з них) мають право брати участь у формуванні коаліції депутатських фракцій (парламентської більшості) [8].

Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 2014 року набрала чинності від дня її прийняття. Поряд із цим у постанові зазначалося, що вона втрачає чинність від моменту набрання чинності Законом України № 742-VII від 21 лютого 2014 року «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» [6]. За цю постанову проголосувало 325 народних депутатів. Її прийняття було зумовлено потребою уведення в дію акта, який відновив би чинність Конституції України зі змінами, внесеними Законом № 2222-IV, і створив би можливість приступити згідно з новими нормами до формування органів влади в ситуації, коли Президент не підписав ухваленого 21 лютого 2014 року народними депутатами закону про відновлення дії Конституції України в редакції 2004 року й покинув країну. Постанову підписав Голова Верховної Ради України О. Турчинов.

З огляду на те, що Президент України В. Янукович покинув країну, Верховна Рада 23 лютого 2014 року на період до обрання і вступу на пост нового Президента України доручила виконання обов'язків глави держави згідно зі ст. 112 Конституції України вже в редакції 2014 року Голові Верховної Ради О. Турчинову [4]. А 25 лютого 2014 року Верховна Рада 316 голосами народних депутатів уповноважила Виконувача обов'язків Президента України, Голову Верховної Ради О. Турчинова на підписання законів, прийнятих з 21 лютого 2014 року, на період до здійснення відповідних повноважень Президентом України [7]. Ця постанова набрала чинності від моменту її прийняття.

Маючи зазначені повноваження, О. Турчинов підписав Закон № 742-VII від 21 лютого 2014 року «Про відновлення дії окремих положень Конституції України», який був опублікований 1 березня 2014 року в газеті «Голос України» і набув чинності 2 березня 2014-го [2]. Таким чином Верхов-

на Рада законом відновила дію положень Конституції України, прийнятої 28 червня 1996 року зі змінами, внесеними законами України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року, № 2952-VI від 1 лютого 2011 року, № 586-VII від 19 вересня 2013 року.

Згідно з цим законом розширилися повноваження Верховної Ради у формуванні та призначенні Кабінету Міністрів України і водночас обмежилися повноваження в цьому Президента. У парламенті з депутатських фракцій та позафракційних народних депутатів на основі узгодження їхніх політичних позицій формується коаліція (парламентська більшість), яка й уносить пропозиції Президенту України щодо кандидатури Прем'єр-міністра, а також пропозиції щодо кандидатур до складу Кабінету Міністрів (ч. 6, 8 ст. 83 Конституції). Верховна Рада за поданням Президента призначає Прем'єр-міністра, міністра оборони, міністра закордонних справ, а за поданням Прем'єр-міністра – усіх інших членів Кабміну. Парламент призначає й голів Антимонопольного комітету, Державного комітету телебачення та радіомовлення, Фонду державного майна та має право звільняти всіх зазначених осіб з посад. Верховна Рада вирішує також питання про відставку Прем'єр-міністра України та членів уряду, призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Президента голову Служби безпеки України, контролює діяльність Кабінету Міністрів (п. 12, 121, 13 ч. 1 ст. 85 Конституції).

Відповідно до Закону України від 21 лютого 2014 року значно ширшими стали повноваження Голови Верховної Ради. Так, замінено положення про те, що очільник парламенту «організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради України» на об'ємніше за змістом: «організовує роботу Верховної Ради України, координує діяльність її органів» (ч. 1 п. 2 ст. 88 Конституції). У разі дострокового припинення повноважень Президента саме на Голову Верховної Ради, а не на Прем'єр-міністра, як фіксувала Конституція України в редакції 1996 року, покладається виконання обов'язків глави держави на період до обрання і вступу на пост нового Президента України. Щоправда, здійснення таких повноважень обмежується п. 2, 6–8, 10–13, 22, 24, 25, 27, 28 ст. 106 Конституції України [2].

Цим законом розширено коло повноважень і Кабінету Міністрів, які за Конституцією в редакції 1996 року належали Президенту. Так, Кабміну надані повноваження утворювати, реорганізовувати та ліквідувати відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади, призначати на посади та звільняти з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів (пункти 9¹, 9² ст. 116 Конституції України) [2].

Поряд із цим зазначений закон відновив зміни, що посилюють вплив Президента України на Верховну Раду: розширено право глави держави достроково припиняти повноваження парламенту. Так, крім права дострокового припинення повноважень Верховної Ради, якщо протягом тридцяти днів однієї чергової сесії не можуть розпочатися пленарні засідання, змінами передбачено право Президента України достроково припиняти повноваження парламенту, якщо протягом одного місяця у Верховній Раді не сформовано коаліцію депутатських фракцій та протягом шістдесяти днів після відставки Кабінету Міністрів не сформовано його персональний склад. Рішення про дострокове припинення повноважень парламенту Президент

України має приймати лише після консультацій із Головою Верховної Ради, його заступниками та головами депутатських фракцій у парламенті (п. 1, 2 ч. 2 ст. 90; п. 8 ч. 1 ст. 106 Конституції України).

Окрім цього, відновленими змінами передбачено, що Президент не призначає за згодою Верховної Ради Прем'єр-міністра, як було в Конституції України в редакції 1996 року, а вносить за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді, сформованої відповідно до ст. 83 Основного Закону, подання про призначення парламентом Прем'єр-міністра в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції; вносить до Верховної Ради подання про призначення міністра оборони та міністра закордонних справ, подання про призначення на посаду та звільнення з посади голови Служби безпеки України; зупиняє дію актів Кабінету Міністрів через невідповідність Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їхньої конституційності (п. 9, 10, 14, 15 ч. 1 ст. 106 Конституції); не лише призначає, а й звільняє з посади Генерального прокурора України (за згодою Верховної Ради), половину складу Ради Національного банку України, половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (п. 11, 12, 13 ч. 1 ст. 106 Конституції) [2].

Законом відновлено й інші зміни і доповнення до Конституції України. Вони стосуються окремих повноважень та процедурних питань роботи Верховної Ради, Президента України, Кабінету Міністрів, прокуратури, місцевого самоврядування, що були зафіксовані в Законі «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року (докладніше див.: [12]).

До Закону України від 21 лютого 2014 року включені зміни до Конституції, передбачені й Законом № 2952-VI «Про внесення змін до Конституції України» щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 1 лютого 2011 року. Зміни стосувалися строків, на які мають обиратися народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних і міських голів (з чотирьох років на п'ять), та термінів, коли мають відбуватися чергові вибори до Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільських, селищних, міських, районних, обласних рад, сільських, селищних і міських голів (в останню неділю жовтня п'ятого року їхніх повноважень) і Президента України (в останню неділю березня п'ятого року повноважень Президента України).

Також цей закон передбачає проведення виборів до Верховної Ради України в останню неділю жовтня 2012 року (відбулися 28 жовтня). А чергові вибори Президента України мали проводитися в останню неділю березня 2015 року. Проте у зв'язку зі складною політичною ситуацією, що склалася в лютому 2014-го, позачергові вибори Президента відбулися 25 травня 2014 року. Ним обрано П. Порошенка, за якого проголосувало 54,7 відсотка виборців, а 7 червня 2014 року він вступив на цей пост. Чергові вибори до парламенту мали б відбутися в жовтні 2017-го. З огляду на те, що попередня коаліція депутатських фракцій розпалася, а нова не була сформована, Президент України П. Порошенко, маючи право за Конституцією в редакції 2014 року на дострокове припинення повноважень Верховної Ради України, призначив позачергові вибо-

ри до неї (указ від 27.08.2014 р.), які відбулися 26 жовтня 2014 року: обрано 421 народного депутата.

Закон України № 742-VII від 21 лютого 2014 року був доповнений також положенням Закону № 586-VII «Про внесення змін до статті 98 Конституції України» від 19 вересня 2013 року, де вказано, що Рахункова палата від імені Верховної Ради здійснює контроль не лише за використанням коштів Державного бюджету України, як було зазначено в ст. 98 Конституції України в редакції 1996 року, а й за надходженням коштів до Державного бюджету. Зауважимо, що такі самі зміни до ст. 98 Основного Закону держави були внесені й Законом України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 року. Водночас Законом № 586-VII ст. 98 Конституції України було доповнено ще й положенням про те, що «організація, повноваження і порядок діяльності Рахункової палати визначається законом».

Закріплені Конституцією України в редакції 2014 року положення закону № 742-VII вже частково реалізуються. Зокрема, у лютому й листопаді 2014-го в парламенті були створені коаліції депутатських фракцій. Вони вносили свої пропозиції щодо призначення Прем'єр-міністра України й членів уряду, які були призначені Верховною Радою. Президент України також діяв відповідно до Конституції. Він уносив за пропозицією коаліції депутатських фракцій подання про призначення Прем'єр-міністра (на цю посаду він двічі вносив кандидатуру А. Яценюка), подання про призначення міністра оборони й міністра закордонних справ, подання про призначення на посаду голови Служби безпеки України, двічі призначав на посаду за згодою Верховної Ради Генерального прокурора України. Втілюються в життя й положення Конституції України в редакції 2014 року, що стосуються створення, реалізації та ліквідації міністерств та інших органів виконавчої влади, призначення керівників центральних органів виконавчої влади, що не входять до складу Кабінету Міністрів. Відповідно до нової редакції Конституції внесено зміни до низки законів України, які спрямовують діяльність органів державної влади тощо.

Отже, зазначеними нормативно-правовими актами парламент забезпечив відновлення дії окремих положень Конституції України відповідно до Закону № 2222-IV від 8 грудня 2004 року й доповнив її положеннями законів України № 2952-VI від 1 лютого 2011-го та № 586-VII від 19 вересня 2013 року про внесення змін до Конституції, що зафіксовані в Законі України № 742-VII від 21 лютого 2014 року, які стали конституційними. Завдяки цьому було забезпечено перехід України від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської форми державного правління.

Повернення нашої країни на шлях демократії разом з іншими чинниками, на думку Президента України П. Порошенка, підняло міжнародний авторитет нашої держави на небачену раніше висоту [10]. Водночас варто зазначити, що перед країною постали нові складні завдання, які потребують системного, послідовного й кваліфікованого проведення реформ майже в усіх сферах суспільного життя.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 р. зі змінами, внесеними згідно із законами № 2222-IV від 8 грудня 2004 р.,

№ 2952-VI від 1 лютого 2011 р., № 586-VII від 19 вересня 2013 р., № 742-VII від 21 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України № 742-VII від 21 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/742-18>

3. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України № 1861-VI від 10 лютого 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

4. Про покладення на Голову Верховної Ради України виконання обов'язків Президента України згідно зі статтю 112 Конституції України: Постанова Верховної Ради України № 764-VII від 23 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/764-18>

5. Про самоусунення Президента України від виконання конституційних повноважень та призначення позачергових виборів Президента України: Постанова Верховної Ради України № 757-VII від 22 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/757-18>

6. Про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 р., зі змінами і доповненнями, внесеними законами України № 2222-IV від 8 грудня 2004 р., № 2952-VI від 1 лютого 2011 р., № 586-VII від 19 вересня 2013 р.: Постанова Верховної Ради України № 750-VII від 22 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/750-18>

7. Про уповноваження виконуючого обов'язки Президента України, Голову Верховної Ради України Турчинова О. В. на підписання законів України: Постанова Верховної Ради України № 788-VII від 25 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/788-18>

8. Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-10>

9. Рішення Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 р. у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» № 2222-IV від 8 грудня 2004 р. (справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10>

10. Про внутрішнє та зовнішнє становище України: Позачергове послання Президента України до Верховної Ради України від 27 листопада 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/31656.html>

11. Про конституційну ситуацію в Україні: Висновок Європейської комісії за демократію через право (Венеціанської комісії) від 17 грудня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a36

12. Рудик П. А. Коментар до конституційних змін / П. А. Рудик. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.

13. Угода про врегулювання кризи в Україні від 21 лютого 2014 р. // Договір Януковича з опозицією: повний текст. – 21 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.112.ua/politika/dogovir-yanukovicha-z-opoziciyeyu-povniy-tekst-24723.html>

References

1. *Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy No. 254k/96-VR vid 28 chervnia 1996 roku zi zminamy, vnesenymy zhidno iz zakonamy No. 2222-IV vid 8 grudnia 2004 roku, No. 2952-VI vid 1 liutoho 2011 roku, No. 586-VII vid 19 veresnia 2013 roku, No. 742-VII vid 21 liutoho 2014 roku* [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine No. 254k/96-VR, 28 June 1996, as revised by laws No. 2222-IV, 8 December 2004; No. 2952-VI, 1 February 2011; No. 586-VII, 19 September 2013; No. 742-VII, 21 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. *Pro vidnovlennia dii okremykh polozhen Konstytutsii Ukrainy: Zakon Ukrainy No. 742-VII vid 21 liutoho 2014 roku* [On Restoring the Specific Provisions of the Constitution of Ukraine: Law of Ukraine No. 742-VII, 21 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/742-18>

3. *Pro Rehlament Verkhovnoi Rady Ukrainy: Zakon Ukrainy No. 1861-VI vid 10 liutoho 2010 roku* [On Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine: Law of Ukraine No. 1861- VI, 10 February 2010]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>

4. *Pro pokladennia na Golovu Verkhovnoi Rady Ukrainy vykonannia обов'язків Президента України згідно із статтею 112 Конституції України: Постанова Верховної Ради України No. 764-VII vid 23 liutoho 2014 roku* [On Authorizing of the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine to Exercise the Duties of the President of Ukraine in accordance with Article 112 of the Constitution of Ukraine: Rule of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 764-VII, 23 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/764-18>

5. *Pro samousunennia Prezidenta Ukrainy vid vykonannia konstytutsiinykh povnovazhen ta pryznachennia pozacherhovyykh vyboriv Prezidenta Ukrainy: Постанова Верховної Ради України No. 757-VII vid 22 liutoho 2014 roku* [On the Self-Withdrawal of the President of Ukraine from Performing His Constitutional Duties and Setting Early Elections of the President of Ukraine: Rule of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 757-VII, 22 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/757-18>

6. *Pro tekst Konstytutsii Ukrainy v redaktsii 28 chervnia 1996 roku, iz zminamy i dopovnenniamy, vnesenymy zakonamy Ukrainy No. 2222-IV vid 8 grudnia 2004 roku, No. 2952-VI vid 1 liutoho 2011 roku, No. 586-VII vid 19 veresnia 2013 roku: Постанова Верховної Ради України No. 750-VII vid 22 liutoho 2014 roku* [On the text of the Constitution of Ukraine as worded on 28 June 1996, as revised and supplemented by laws of Ukraine No. 2222-IV, 8 December 8 2004; No. 2952-VI, 1 February 2011; No. 586-VII, 19 September 2013: Rule of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 750-VII, 22 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/750-18>

7. *Pro upovnovazhennia vykonuiuchoho обов'язку Президента України, Голову Верховної Ради України*

Turchynova O. V. na pidpysannia zakoniv Ukrainy: Постанова Verkhovnoi Rady Ukrainy No. 788-VII vid 25 liutoho 2014 roku [On Authorizing of Acting President of Ukraine, the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine O. V. Turchynov to Sign the Laws of Ukraine: Rule of the Verkhovna Rada of Ukraine No. 788-VII, 25 February 2014]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/788-18>

8. *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy No. 11-rp/2010 vid 6 kvitnia 2010 roku u spravi za konstytutsiynym podanniam 68 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen chastyny shostoi statii 83 Konstytutsii Ukrainy, chastyny chetvortoi statii 59 Rehlamentu Verkhovnoi Rady Ukrainy stosovno mozhyvosti okremykh narodnykh deputativ Ukrainy braty bezposeredniu uchast u formuvanni koalitsii deputatskykh fraktsii u Verkhovni Radi Ukrainy* [Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 11-rp/2010 of 6 April 2010 in the case on the constitutional petition of 68 People's Deputies of Ukraine regarding official interpretation of the provisions of Part 6 of Article 83 of the Constitution of Ukraine, Part 4 of Article 59 of the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine as for the possibility of individual People's Deputies of Ukraine to directly participate in the formation of a coalition of factions in the Verkhovna Rada of Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-10>

9. *Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy No. 20-rp/2010 vid 30 veresnia 2010 roku u spravi za konstytutsiynym podanniam 252 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy 'Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy' No. 2222-IV vid 8 grudnia 2004 roku (sprava pro doderzhannia protsedury vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy)* [The Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 20-rp/2010 of 30 September 2010 in the case on the constitutional petition of 252 People's Deputies of Ukraine regarding the compliance (constitutionality) of the Law of Ukraine 'On Amendments to the Constitution of Ukraine' No. 2222-IV of 8 December 2004 with the Constitution of Ukraine (the case on observance of the procedure for amending the Constitution of Ukraine)]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10>

10. *Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy: Pozacherhove poslannia Prezidenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 27 lystopada 2014 roku* [On the Internal and External Situation of Ukraine: Extraordinary Address by the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine, 27 November 2014]. Available at: <http://www.president.gov.ua/news/31656.html>

11. *Pro konstytutsiinu sytuatsiiu v Ukraini: Vysnovok Ievropeiskoi komisii za demokratsiiu cherez pravo (Venetsianskoi komisii) vid 17 grudnia 2010 roku* [On the constitutional situation in Ukraine: Opinion of the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), 17 December 2010]. Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a36

12. **Rudyk P. A.** (2009) *Komentar do konstytutsiinykh zmin* [Commentaries on the constitutional amendments]: 2nd ed. Kyiv: Tsentru uchbovoi literatury.

13. *Uhoda pro vrehuliuvannia kryzy v Ukraini vid 21 liutoho 2014 roku* [Agreement to Resolve the Crisis in Ukraine, 21 February 2014] in *Dohovir Yanukovycha z opozytiiieiu: povnyi tekst, 21 liutoho 2014 roku* [Agreement between Yanukovich and the opposition: Full text, 21 February 2014]. Available at: <http://ua.112.ua/politika/dogovir-yanukovicha-z-opoziciyeyu-povniy-tekst-24723.html>

